

Spira Veronika: Miniesszék I.

Tartózkodó érzélem (Persuasion)

A törpikének kerestem mesekönyveket a Nyugati téri Alexandra könyvruházban. Vagy egy órán át lapozgattam, méregettem, ízlelgettem őket, amíg sikerült négyet-ötöt kiválasztani. Aztán gondoltam egyet, és felmentem a legfelső emeletre, hogy szétnézzek a DVD-k között. BBC klasszikusokat szoktam ilyenkor keresni. Ezeket ritkán lehet kapni, de most szerencsém volt. A *Persuasion* (*Tartózkodó érzélem*) 2007-es változata megvolt Sally Hawkinsszal (Anne Elliot) és Rupert Penry-Jonesszal (Wentworth kapitány). Szeretem az angol színészeket. Kevés eszközzel, póztalanul, hitelesen játszásk mind a kosztümös, mind a mai szerepeket, sőt a kommerszeket is. Sally Hawkins például nagyon jó volt a *Happy-Go-Lucky* (*Hajrá, boldogság*) c. sok díjat nyert vígjátékban, ahol a főszereplőt, Poppy-t, egy mai harmincas szingli lányt alakított. Rupert Penry-Jonest pedig az MI5-ről szóló brit sorozatban (*Spooks*) láttam a BBC Prime-on (amíg a szolgáltató ki nem vette az adót a kínálatából). A *Persuasion*at boldogan hoztam haza, és azóta többször is megnéztem, sőt a könyvet is újraolvastam. Most is elvarázsolt.

Régóta próbálom megfejteni, hogy miért szeretem Austent. Kamaszkorom egyes szakaszaiban, ha egy író vagy egy könyv csak egy hajszálnyival volt kevésbé egzaltált, mint Raszkolnyikov vagy Ivan Karamazov, vagy egy arasznyival kevésbé spleenes, mint Andrej herceg, nálam már szóba sem jöhetett. Ha akkor olvasom, biztosan méla megvetéssel dobom félre. Mi ez a sok vidéki udvarház, unalmas, formális udvariaskodás, vértelen figurák, semmitmondó párbeszéd. Bár lehet, hogy Elisabeth Bennet akkor is szimpatikus lett volna. Különösen, ahogy lehordta Darcyt, meg ahogy elhajtotta Lady Catherine de Bourgh-öt. No, az nem volt vértelen.

Kamaszkorom vége felé, érettségi előtt és után, ha valami nem volt olyan tabudöntőgető, mint az *Egy évad a pokolban* Rimbaudtól, a *Teiresziász emléi* Apollinaire-től, a *Húsvét New Yorkban* Cendrars-tól, vagy a francia újregény, már csak fenntartásokkal érdekelt. Ha akkor kerül a kezembe Austen, nyilván a „nagy mama regénye” lekicsinylő címet vívta volna ki nálam, a „papa mozija” analógiájára. De bizonyára megbocsátottam volna neki, ha tudom, hogy az Oxford English Dictionary tekintélyes szerkesztője, nem mellesleg az Oxford-Austen kiadója amikor először beletekintett a kézírataiba, elszörnyedt a rémes helyesírás és központozás láttán. De nyilván túl pedáns és sznob volt, hiszen ezek kanonizálása még nemigen történhetett meg a 18.-19. század fordulóján.

Talán jókor kezdtem el Austent olvasni, és csak angolul. Ilyen író nem sok akad. Rajta kívül akkoriban mind tiltott irodalom volt, Orwell, Koestler, Szolzse. Bár az utóbbi még magyarul kezdtem el a hatvanas években, de aztán változtak az idők, és könnyebb volt angolul beszerezni, mint magyarul vagy oroszul.

Amikor beleszerettem Austen könyveibe, már régen profi olvasónak számítottam a bölcsészdiplomámmal, néhány éves magyartanári gyakorlattal. Angol nyelvgyakorlás céljából vettem ki az idegen nyelvű könyvtárból (akkor még a Gorkijból), majd vásároltam meg őket a Penguin sorozatban. Bár tudtam folyamatosan olvasni angolul, szótározgattam, sőt üres félórákban még a nyelvtant is gyakoroltam. Ez egészen más motiváció volt, mint a szakmai szempontú egyetemi tanulmányok, évfolyamdolgozatok, a szakdolgozat vagy az órára készülés. Jobban hasonlított kamaszkorom spontán könyvhabzsolására, amikor egy-egy mű világa teljesen magába tudott szippantani, mint az *Utazás és a holdvilág*, vagy a *Háború és béke* Andrej herceg haláláig. Pierre Bezuhov megigazulása már egyáltalán nem hozott lázba.

Austent olvasva már régen nem voltam az angol irodalom naiv olvasója sem. A nagyokat mind ismertem Dickenstől a Brontékig, Sterne-től Thackeray-ig, Swifttől Shaw-ig, Oscar Wilde-ig, Joyce-tól Woolfig. Fél évig hallgattam Szobotka Tibor kurzusát az angol és a német romantikáról, fél évig pedig az angol irodalom a 19. század második felében című előadását. Ami hiányom még volt, azokat később már mind angolul olvastam: George Eliot, Gaskell, Lawrence, Huxley.

Az Austen-olvasásom merőben különbözött a korábbi megszállott Joyce-korszakomtól, amikor azt kutattam dühödten, ki is ő, egy nagy átverés vagy tényleg korszakalkotó író. Ezt a magyar fordításokból nem lehetett eldönteni, mert azokból semmi ír vagy brit levegő nem áradt, csak áporodott osztrák-magyar barokk elegyítve egy kis füledt és frivol libertinizmussal. A *Stephen Herotól* és az *Exilestől* az *Ulyssesig* mindent végigrágtam egy-két vaskos monográfiával egyetemben. Még a *Finnigan's Wake*-kel is birkóztam egy keveset.

Volt egy borzolt Orwell korszakom is, ami merőben különbözött a Joyce-ba merülésemtől. Azt akartam tudni, mit hazudnak, mit titkolnak már megint. Végigolvastam angolul az összes esszéjét, a három leghíresebb könyvét, a *Hódolat Katalóniának*-ot, az *1984*-et és az *Állatfarmot*, meg egy vaskos monográfiát, mire végére jártam annak, ki ő, és nekem mi fontos benne.

Austen korszakomnak nem volt semmi köze sem a tanulmányaimhoz, sem a szabadságom elvitatása miatt fortyogó haragomhoz, sem a sznobok rajongása keltette gyanakváshoz. Egyszerűen átadtam magam az angolul olvasás céltalan örömeinek. Nem akartam megtudni, ki is volt ő igazából, mert senki sem akart róla elhítenni velem semmit, és nem rajongott érte sznob módon senki, hogy feldühítsen. Egyszerűen csak olvasnivalót kerestem angolul, ami máskor is előfordult, ha volt szabad kapacitásom. A Gorkij könyvtárban akkoriban a földszinti kölcsönzőben nyelvenként több száz könyv volt kitéve szabadpolcra. Még a ruhatárat sem kellett használni. Kis szekrények álltak a bejáratnál, ahova kabátot, táskát be lehetett zárni, a kulcsot magaddal vinni. Szeretem az otthonos, olvasóbarát könyvtárakat, amelyből nálunk nagyon kevés volt akkoriban.

Sétáltam az angol nyelvű könyvek között. Korábban így akadtam rá James Baldwinra, és az *Another Country*-ra. Akkor olvastam életemben először azonos neműek szerelméről, alternatív életformát választó afroamerikai értelmiségiekről. És így találtam rá Jane Austenra is. Két ellentétebb példát aligha lehetne találni, mire lel az ember, ha szabadon kiélheti spontán érdeklődése minden árnyalatát.

Mi varázsolt el a regényeiben? Ifjú felnőttként két kisgyermekkel, egy válás, egy éles munkahelyi konfliktus és iskolacsere után fogékony voltam a kiegyensúlyozottság, a mértéktartás, az önfegyelem, az ökonómia austeni változatára. Mértéktartása nem valami karót nyelt protestáns sótlanság, hanem színek, hangulatok, stílusok gazdagsága, apró elmozdulások finom rajza az emberi kapcsolatokban, kevés szóval, szituációkba komponálva. A korábban nekem fontos írók többségét szenvedély, rögeszme, megszállottság vezette, ami formateremtő, világkép alakító nagyszerű művek forrása volt. Austennek is voltak bizonyára rögeszméi és szenvedélyei, különben inkább kézimunkázgatott, sétált, olvasott és társalgott volna, mint a hősei. Ezeket azonban jól elrejtette higgadt elbeszélésmódja és finoman megformált hősei és történetei mögött.

Kedveltem, hogy prózájában él a táj, a környezet, az enteriőrök, még sincsenek fárasztóan részletező leírások. Fontos a feszültség, de sosem annyira, hogy az olvasót türelmetlen ide-odalapozgatásra készítse. Minden figurájának gondosan kidolgozott karaktere, élettörténete van, de kerüli a hosszúra nyúlt bemutatásokat. Fontos a jellemek fejlődése, de nem fárasztja az olvasót részletező lélekboncolással. Nem ragadja magával semmi egyoldalúság. Az érzelmek és a szenvedélyek, az önfegyelem és a racionalitás egyensúlyban vannak. Hangsúlyosak az erkölcsi értékek, de sosem prédikáció vagy tanmese formájában. Regényei szerkezete feszes és karcsú. A nyugodt tempóban folyó mindennapok ábrázolását egy vagy több szerelmi szál tartja össze, amelyben mindig a legfontosabb a főszereplők jellemének fokozatos megérése, hibáik, tévedéseik tapasztalattá érlelődése. Semmi sincs túlírva, túlbeszélve. Igazolják ezt a filmes feldolgozások is. Szinte jelenetről jelenetre filmre vihető valamennyi.

A szereplők emberléptékű figurák, akiknek a személyisége erények és hibák természetes keveréke. Van, akiben több a kisszerűség, van, akiben több a jellemerő, van, akit elragad és bajba sodor a szenvedély és van, aki fegyelmезetten viseli a csalódásait. És szinte bármelyik hőse lehet szeretetreméltó hibái ellenére is. Legkevésbé azok, akikben túlteng a hiúság, az osztálygőg vagy a sznob törleszkedés, talpnyalás. Ilyenkor az irónia, a szatíra színezi a higgadt elbeszélői hangot, de soha sem harsányan, hogy megbontsa a nyugodt dikciót.

Hőseinek elsősorban a bennük és a mások jellemében fészkelő hibákkal, gyengeségekkel, tökéletlenséggel kell megküzdeniük. Bár ezek a jellemhibák néha alakot öltenek egy-egy nehezen kiismerhető, vonzó személyiségnek tűnő libertinus csábítóban, mint a *Pride and Prejudice* Mr. Wickhamje vagy a *Mansfield Park* Henry Crawfordja. A sorsok alakulásában mégis nagyobb hangsúlyt kap a személyiség, az önismeret, a jellem fejlődése, mint amekkora szerepük a negatív hősöknek van. Végül ők is a tapasztalat, az élet- és emberismeret forrásaivá válnak, és nem ők határozzák meg a hősök sorsát.

A 19. századi európai irodalom tele van nyugtalansággal, a gondolkodás forradalma, a valóságos forradalmak, restaurációk, gyűlölet és konszolidáció, háborúk, hódítások, győzelmek, vereségek. Anglia a béke szigete. A britek nem otthon feszítették szét a társadalom struktúráját. Kitombolták már magukat a középkorban, jókor estek át a polgárháborún, fejezték le a királyukat, amikor minderről a kontinensen még csak nem is álmodtak. Volt idő a lehiggadásra, a kompromisszumok kiforrására. A 18-19. század

eszméit szinte mind ők fogalmazták meg először, de mind a kontinensen robbant. Eközben kiépült a világbirodalom. A gyarmatok, a tengerészet, a hadsereg felszívta a feltörekvő, nyugtalan, ambiciózus embereket, csökkentették a túlnépesedés okozta feszültséget, és a társadalmi mobilitás csatornáivá váltak. Ezt jól láthatjuk a *Persuasion*ben is, ahol számos tengerész társadalmi felemelkedésének, meggazdagodásának lehetünk tanúi a napóleoni háborúk idején (Croft admirális, Wentworth, Harville és Benwick kapitány).

Nemcsak az angol társadalom, de az angol irodalom is különbözik a kontinentálistól. A franciák, az oroszok sokkal izgalmasabbak. Ideologikusak, filozofikusak, a szereplők tele vannak feszültséggel, kereséssel, a társadalom visszasságainak ábrázolásával. Az angol regényekben az élet csak élet, az emberi sorsok csak sorsok, amelyek mintha egy örök és természetes közegeben játszódnának. A játékszabályok lehetnek igazságtalanok, kegyetlenek, visszataszítók, de adottak. A hősök a saját balsorsuk ellen, az életük jobbra fordulásáért küzdenek, és nem a társadalmi berendezkedéstől mint olyantól idegenednek el.

Austen világa a békés, angol vidéki felső-középosztály, amelynek megvannak az érintkezési pontjai az arisztokráciával, a polgárokkal, a foglalkozással bíró értelmiségiekkel, ügyvédekkel, orvosokkal, lelkészekkel, de az alacsonyabb néposztályokkal, az iparosokkal, a földműves bérlőkkel is. A főszereplők fiatal nők, akiket legtöbbször nagy család, sok testvér vesz körül. A szülők is többgyerekes családokból származnak, így a közeli rokonok egész kis társadalmába van beleszöve az életük. A nagy család a hősök számára szoros, bensőséges emberi kapcsolatokat jelent, de nem okozza a magánszféra hiányát. Sokuknak van saját szobájuk, szabadon járnak-kelnek a lakóhelyük körüli természetben, magányos sétákat tesznek, a szomszédaikhoz mennek látogatóba. Az elmagányosodás csak azoknak a szereplőknek az osztályrésze, akik egy-egy családnál szegény rokonként nőnek fel (Fanny Price a *Mansfield Park*ban), de ez is lelki, és nem fizikai magányt jelent, és ez is csak addig tart, amíg a hős jellemének erejével ki nem vívja magának az egyenrangúságot.

Austennél a női szereplők is szabad belső életet élő emberek, és a legértékesebbek semmivel sem maradnak a férfiak alatt sem szellemi, sem morális értelemben. A legjobbak ugyanolyan teljes személyiségek, mint a férfiak legjobbjai. Nincsenek agyonfegyelve, agyonnyomva sem az egyház, sem a család, sem a férfiak által. Persze az angol szokások és törvények sem kedveznek a lányoknak. Az apa szava a döntő, és az öröklésnél a férfiak abszolút előnyt élvez. Ez azonban nem jelenti feltétlenül a nők olyan mértékű elnyomását, mint sok más társadalomban. Az illendőség, a viselkedési normák megkívánják, hogy a szülők tekintettel legyenek a gyermekeik érzelmeire, meghallgassák a kívánságaikat, még ha hatalmukban áll is nélkülük dönteni, vagy kikényszeríteni akaratukat.

De nemcsak a nőalakok sokfélék, a férfiszereplők is hasonlóképpen változatosak mind életkorban, mind karakterben. Akinek öt bátyja és egy öccse van, mint Austinnak, annak nem nehéz különböző férfi karaktereket megismerni, fejlődésüket, gondolkodásmódjukat megfigyelni. És akkor még nem is említettük a számos nagybátyját és unokatestvérét.

Megragadott az egyensúlyt, amit Austen az írásaiban teremt a kor stílusirányzatai között, sőt egyeseket meg is előlegez. Ne feledjük, hogy 1817-ben már meghalt, és a század nagy regényei majd csak ezután fognak megszületni. Jelen van a prózájában a szentimentalizmus a természetszeretettel, a magányos és társas sétákban megjelenő idillben, az érzelmek, hangulatok finom ábrázolásában, anélkül, hogy egyeduralkodóvá válna. A karakterek sokfélesége, pontos társadalmi beágyazottsága, az írói önkényt nélkülöző figuraalkotás, a környezet, a mindennapi élet, a vendégségek, vacsorák, bálók, utazások, a gesztusok, a dialógusok valóságyszerűsége, a szereplők beszédmódjának egyénítése, a narráció élőbeszédszerűsége a realizmushoz közelíti a prózáját.

De jelen van a romantika szenvedélyessége és a felvilágosodás racionalizmusa is, néha, mint a *Sense and Sensibility*-ben egy egymáshoz ragaszkodó, mégis oly különböző karakterű testvérpár, mint Marianne és Elinor sorsának rajzában. Marianne a szenvedélyes szerelem megszállottja, aki színlelés és önkorlátozás nélkül adja át magát a Willoughby iránt érzett rajongásának. A férfi azonban sok rokonszenves tulajdonsága ellenére is gyenge jellemnek bizonyul. Marianne-nak pedig a szenvedély abszolút értékében való csalódás kis híján az életébe kerül. Elinor nem kevésbé szenvedélyesen szerelmes, de nagy önfegyellemmel uralkodik magán, eltitkolja fájdalmát, méltósággal viseli a csalódást, és természetes nyugalommal éli a család hétköznapjait. Gondja van a takarékos háztartásra, a józan beosztásra, hiszen apjuk halála után az özvegynek és három lányának, kiesve az örökségből, csak nagyon szűkös forrásai maradtak a megélhetésre. A fegyelem, a józanság, a türelem, a méltóság megőrzése később elnyeri jutalmát. Szerelme, Edward Ferrars kiszabadul a korábban meggondolatlanul vállalt kötelékből, így végül megkérheti Elinor kezét. Szinte ez az egyetlen pillanat, amikor Elinor elveszíti az önuralmát, és kitör belőle a hosszú ideig magába fojtott fájdalomtól való megszabadulás váratlan öröme. De akkor is méltóságát őrizve kisiet a szobából. A regény végkicsengése nem a mindent elsodró szenvedély apoteózisa, de nem is a hideg racionalitásé, hanem az önfegyellemmel és a józan ítélőképességgel párosuló igazi és mély érzelmeké.

A commonsense és a szenvedély együtt igazán Austen. Legvonzóbb hősnői képesek is erre: Elinor Dashwood, Eliza Bennet, Fanny Price, Anne Elliot.

Austen nemcsak a korszak stílusirányzatait és a kor gondolkodására jellemző eszméket formálja a maga képére, vagy előlegezi meg, de a kor regénytípusai, műfajai közül is nem egyet. Szinte minden regénye nevelődési regény, ha nem is doktriner értelemben. Amíg a kissé gyerekesen öntelt és korlátolt Emmából a körülötte élő emberek valódi jellemét felismerni képes, mélyen érző, önmagát reálisan értékelő felnőtt nő válik, addig sok tévedésének következményével kell szembenéznie, másokat és magát visszatetsző, kínos helyzetekbe sodornia. Elizabeth Bennetnek is mélyebb emberismeretet kell tanulnia, hogy átlásson a nagyon kellemes modorú, de valójában amorális Wickhamen, és hogy a góg mögött felfedezze a nagylelkűséget és az érzelmek mélységét Mr. Darcyban.

De a férfiaknak is hasonló utat kell bejárniuk, míg ész és érzelm, ítélőképesség és méltóság, önbecsülés és mások megbecsülése, a valódi értékek felismerése harmonikussá, teljessé és éretté teszik a személyiségüket. Wentworth kapitánynak

(*Persvasion*) szembe kell néznie azzal, hogy a sértett büszkesége mennyi kárt okozott önmagának és mennyi fájdalmat Anne-nek. A nyolc éve történetéből vakságában csak annyit lát, hogy a lány, akivel kölcsönösen szerették egymást, felbontotta az eljegyzésüket, mert a családja nem tartotta őt méltó kérőnek társadalmi rang és vagyon híján. Talán igaza van, hogy a lány túl könnyen engedett a családi akaratnak, de amikor meggazdagodott, sértődöttségéből, gögből, hiúságból nem próbálta újra elnyerni a lány kezét. Holott később rádöbbsent, hogy mindig is őt szerette. Anne-t lelkifurdalás gyötri, hogy nem volt 19 évesen elég szilárd, hogy szembeforduljon a családjával. Most már képes erre. Amikor apja és nővére sznobsága miatt arisztokrata rokonokat kellene meglátogatnia, rang és vagyon nélküli özvegy barátijével találkozik apja akaratával szembeszegülve. Wentworth kapitánynak arra is rá kell döbbsennie, hogy nem megkérdőjelezhetetlen erény a senkire nem hallgató, az ésszerűségnek is ellentmondó konokság. Louisa, a majdnem-menyasszonya, hogy elnyerje a kapitány tetszését, önfejtő ostobaságot követ el. Ezzel akarja demonstrálni rendíthetetlen jellemét, és emiatt kell súlyos balesetet szenvednie.

Így érkeznek el egymáshoz Anne és a kapitány. Anne megérti, hogy nem lehet mindenben engedelmes és alkalmazkodó leány. Az ítélőképességének és a szuverenitásának ki kell fejlődnie ahhoz, hogy a személyiségéhez és értékeihez méltó döntéseket tudjon hozni. Wentworth kapitánynak pedig meg kell értenie, hogy a túlzásba vitt makacsság önmagában nem erény, és bár a büszkeség fontos erény, nem nyomhatja el az igazi érzéseket. Az igazi önbecsülés és méltóság összefér a mély érzések vállalásával.

A hősök, amíg a fejlődésük, a nevelődésük egyes szakaszait élik, sokat tévelyegnek, szenvednek, megbántódnak és másokat is megsebeznek, de akik igazán értékesek, kiküzdik személyiségük egyensúlyát, és kiharcolják a boldogságot, amely soha sem a véletlen műve, hanem a világ, önmaguk és mások megismerésének, a megharcolt érettségnek a gyümölcse.

A hangnemek változatossága is fontos Austen írásművészetében. A komikum, a szatíra, az irónia is hangsúlyos szerepet kap. Anélkül, hogy túlzottan felnagyítaná a komikus jellemvonásokat, igazi karakteres figurákat ábrázol. Mr. Collins a *Pride and Prejudice* egyik szereplője lelkes, Lady Catherine de Bourgh patronáltja és talpnyalója. Kenetteljesség mögé rejtegetett igazi személyisége kisszerű, kárörvendő, szenteskedő, fontoskodó és ostoba. Austen a szatíra, az irónia és a farce színeiből keveri ki alakját.

A Lady alakja pedig dominánsan szatirikus. Gögös és korlátolt arisztokrata, aki azt hiszi, hogy mindenkinek a sorsát a kezében tarthatja, akarata, szeszélyei előtt nem lehet akadály. Csak a hízelgés, a talpnyalás és a szolgálalkúság nyelvén ért. Azt képzeletben, hogy ez kijár neki mindenkítől. Elisabeth Bennetben azonban öntudatos és büszke ellenfélre talál, aki nem tisztel senkit csupán a rangjáért, ha azt jeles emberi tulajdonságok, erények nem támasztják alá.

Miért szerettem meg Austen írásművészetét, világát? Talán a béke, a kiegyensúlyozottság ragadott magával, a hétköznapi élet elevensége, a figurák sokfélesége és életszerűsége. A fiatal hősök érett felnőtté válásának finoman kidolgozott rajza, az érzelmek és a gondolkodásmód apró elmozdulásainak pontos megjelenítése, a

nyugodt tempójú elbeszélés ökonómiája, a jelenetekben, szituációkban gondolkodó írói komponálás, a hangnemek sokszínűsége. Ami pedig az értékeket illeti, nagyon is nyitott voltam akkoriban az értelem és a szenvedély, a spontán cselekvés és az önfegyelem viszonyának újragondolására a kamaszkori forrongás és lázadások után.

Megváltozik az ember értékpreferenciája, érzékelése, ha már foglalkozott életében csecsemőkkel (nekem akkor már két gyermekem volt), ha megtanulja a türelmet, az apró jelzések megfigyelését, ha képes az érzékelése lelassulni és kifinomulni egy kisbaba mellett, ha megtanul kicsi jelekkel, arckifejezéssel, halk hangokkal, érintéssel kommunikálni. Ha önmagánál fontosabbá válik valaki másra figyelni, akinek minden mozdulata, hangja, a teste minden jelzése kommunikáció, hiszen árnyalt beszéddel nem tudja kifejezni magát. Aki ezen a tapasztalaton átesett, és akit a világnak ez az arca magával ragadott, annak megváltozik az élethez való viszonya, egész életfelfogása.

Meg talán lassabban is olvastam persze, és így a legapróbb részletek is nagyobb figyelmet kaptak, hiszen magyarul hatvan oldalt könnyedén megemésztettem egy óra alatt, és még némi jegyzetelés is belefért. Angolul azonban még a felét, harmadát sem értem el akkoriban ennek a sebességnek.

Jókor kezdtem el Austent olvasni, és azóta is szívesen veszem elő, különösen, ha egy-egy jól sikerült BBC film- vagy tévé-változat kedvet csinál az újraolvasáshoz. A kedvenceim a Colin Firth és Jennifer Ehle főszereplésével készült *Pride and Prejudice* és a *Sense and Sensibility* Emma Thompsonnal és Kate Winslettel, de a *Mansfield Park*nak és az *Emmának* is van számomra nézhető változata. Az Alexandrában nemrég vásárolt *Persuasion* Sally Hawkinsszal és Ruppert Penry-Jonesszal is, bár nem annyira a forgatókönyv értékei, mint inkább a színészek és a millió hitelessége okán, a többször megnézhető feldolgozások egyike lett a számomra.

2010. december